

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

Osobnostní determinanty piercingu a tetování u studentek

**Personality Determinants of Female Students for Piercing and
Tattoo**

Bakalářská diplomová práce

Miroslava Pokorná

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Pavel Kliment, PhD.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

.....

vlastnoruční podpis

V Olomouci dne

Obsah

ÚVOD	4
TEORETICKÁ ČÁST	5
1. Tetování a jiné zdobení těla	5
1.1. Obecně o zdobení těla	5
1.2. Tetování	6
1.2.1. Jak se tetuje	6
1.2.2. Vývoj tetování	7
1.2.3. Funkce tetování	7
1.2.4. Vězeňské tetování	11
1.2.5. Stigmatizovaný tetovaný	13
1.2.6. Odstranění tetování	15
1.3. Další způsoby současného zdobení těla	16
2. Adolescence	18
2.1. Blíže k adolescenci	18
2.1.1. Období adolescence	18
2.1.2. Vztah k sobě, sebepojetí a sebehodnocení	19
2.1.3. Vývojové úkoly adolescence	20
2.2. Mládež a sklon ke zdobení těla	21
PRAKTICKÁ ČÁST	23
3. Metodologie	23
3.1. O dotazníku	23
3.1.1. Eysenckova teorie	23
3.1.2. Jak dotazník funguje	25
3.1.3. Interpretace škál dotazníku DOPEN	25
3.2. Výzkumný vzorek	26
3.2.1. Naměřené výsledky u testu DOPEN	26
3.3. Výzkumná otázka	27
3.3.1. Teoretické předpoklady a jejich ověření	27
ZÁVĚR	34
Anotace	36
Použitá literatura	37

ÚVOD

„Je-li tělo ozdobeno, vlastníme něco navíc; máme-li ozdobené tělo, jsme takříkajíc pány něčeho dalšího a vznešenějšího.“ (Simmel, 1997, s. 99) Pro tuto bakalářskou práci je právě ozdobené tělo stěžejním pojmem. Existuje nespočet technik a způsobů, pomocí kterých se můžeme zkrášlit. V rámci této práce se však budeme zabývat pouze tělomodifikujícími technikami a to konkrétně tetováním a piercingem. Obě tyto metody jsou a byly oblíbené. Po stopách jejich historie se můžeme vydat tisíce let zpátky.

Jak už napovídá název bakalářské práce – **cílem je postihnout vztah mezi piercingem a tetováním a mezi osobností jejich nositele. Srovnávají budou osobnostní charakteristiky respondentů se zdobeným tělem s respondenty bez těchto ozdob.**

Teoretická část podává výčet možností v oblasti zdobení těla. Podrobněji se zabývá tetováním. Můžeme si všimnout změny ve funkci tetování, tuto změnu má za následek historický vývoj. Zatímco v tradičních společnostech byla tatuáž používána k rituálním, náboženským či léčebným účelům, v dnešní společnosti je považována za estetický doplněk. Zvláštní pozornost věnuji vězeňskému tetování. Právě vězni jsou skupinou, která je s tetováním neodmyslitelně spjata. Samostatný oddíl teoretické části tvoří pohled na adolescenty. Mými respondenty jsou totiž studentky střední školy. Mládež je specifická subkultura, které hodně záleží na vzhledu, s nímž často experimentují. Tetování a piercing jsou ozdoby, které se u nich běžně vyskytují.

Praktická část představuje psychologický test DOPEN, který jsem zvolila jako techniku dotazování. Tento test je postaven na pilířích Eysenckovi teorie, jenž je objasněna. Představen je také výzkumný vzorek. Z teoretické části jsou vyvozeny předpoklady, které jsou ověřovány.

Díky výsledkům mé sondy se dobereme k závěru, zda lze naleznout rozdíly mezi osobností dívek zdobených a dívek nezdobených.

TEORETICKÁ ČÁST

1. TETOVÁNÍ A JINÉ ZDOBENÍ TĚLA

„Všecko, co vůbec člověka zdobí, tvoří určitou stupnici vždy podle toho, jak těsně je to spjato s fyzickou osobností. Absolutně nejtěsnější ozdoba je typická pro přírodní národy: je jí tetování.“ (Simmel, 1997, s. 94) Dnes víme, že tetování není charakteristické pouze pro přírodní národy, ale vyskytuje se mezi lidmi napříč kontinenty, pohlaví i věku. Jsem si jistá, že každý z nás se buďto s tetováním, či jinou formou zdobení těla setkal. Ať už osobně „na vlastní kůži“ nebo měl příležitost tuto ozdobu na někom zahlédnout. Když zaměříme svou pozornost právě na tato „díla“, zjistíme, že není vůbec těžké na ně narazit. Tetování a piercing je zkrátka fenomén, kterým se pyšní spousta lidí.

Jaký je původ tetování? Proč si je lidé nechávají dělat? Jaké funkce tato ozdoba má? Na jaké jiné druhy body-artu můžeme narazit? Odpovědi na tyto a další otázky najdeme v následujícím textu.

1.1 Obecně o zdobení těla

Výše uvedené tetování a piercing nepatří k jediným způsobům kráslení lidského těla. Můžeme se setkat také s malováním, jizvením, mutilací, nepřeborným množstvím šperků a jiných doplňků. Kráslení těla je jev, který můžeme nalézt u všech společností. Jaké jsou však důvody, které nás vedou k tomu, abychom se zdobili? Obecně lze říci, že jsme hnáni touhou líbit se druhým a snažíme se proto dosáhnout krásného, zajímavého, dokonalého vzhledu. (srov. Rychlík, 2005, s. 14 – 15) Střetávají se v nás tak dvě tendence. Jednak chceme svým líbivým vzhledem přinášet radost svému okolí, zároveň však očekáváme, že se nám vložená radost vrátí ve formě uznání a úcty. (srov. Simmel, 1997, s. 91) Veškeré kosmetické úpravy, ať už jde o tetování nebo třeba stříhání nehtů však neslouží pouze estetickým účelům, ale také např. účelům rituálním, hygienickým, rozlišují sociální stratifikaci společnosti, ovlivňují sexuální přitažlivost atd.

Ovšem důvodem k dosažení hezkého vzhledu nemusí být vždy jen vidina toho, že nás ostatní budou považovat za krásné. Člověk se odedávna snažil vymanit poutům přírody a překonat ji. Zdobení těla mu tak dodává pocit osvobození, jinakosti a vítězství kultury nad přírodou. Toto chování můžeme nalézt u některých původních společností, kde se různými úpravami svých těl snaží zdůraznit svou odlišnost od zvířat. Může jít např. o různé úpravy zubů jako je vytrhávání špičáků, jejich začerňování nebo zašpičatělé zuby.

Třetím důvodem touhy po krásném vzhledu je důvod magický. Věřící člověk má za to, že jeho ozdoba má např. léčebnou, ochrannou nebo preventivní funkci.

Počátky krášlení lidského těla nalézáme už v pravěku, kdy lidé zvýrazňovali své rysy použitím barev a líčidel. Dnes mluvíme o tzv. moderním body-artu, kdy lidé různými způsoby upravují a zkrášlují svou tělesnou schránku. Hříchem by bylo nezmínit se o tzv. Modern Primitives, což je komunita lidí, kteří jsou přímo vyznavači piercingu a tetování. (srov. Rychlík, 2005, s. 15 – 24)

1.2 Tetování

Pro slovo tetování má každý jazyk své specifické označení. Kořeny tetování spadají do daleké minulosti „Původní tahitské slovo *tatau* znamenalo „označovat“, spřízněné samojské *tautau* značilo „kreslit“ a i malajské *tatu*, výraz pro „ránu“, nebylo významově ani etymologicky příliš vzdáleno.“ (Rychlík, 2005, s. 27)

Avšak slovní označení pro nás není až tak důležité, mnohem důležitější je osvětlit, co tetování vlastně je. Proto považuji za správné uvést pár definic. Rychlík použil definici z Encyclopaedia Britannica a ta tetování vymezuje jako: „*Stálou a neodstranitelnou kresbu či ornament vytvořený na těle vpravením barviva pod kůži nositele. Někdy se termín úzce vztahuje k záměrnému vytváření jizev (cikatrizace = skarifikace).*“ Další uvedená definice je od Šnajdra: „*Tetování můžeme také definovat jako záměrné poškození kůže, které má vzbudit pozornost okolí s úmyslem přilákat nebo varovat.*“ A konečně si Rychlík vypomohl s definicí publikovanou v Ottově slovníku naučném. „*Zvyk rozšířený téměř u všech národů, který záleží v tom, že kůže lidská ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního neb symbolického způsobem tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body, jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou pokud možno trvalou.*“ (Rychlík, 2005, s. 27)

1.2.1 Jak se tetuje

Jedná se o metodu vpichování barvy pod kůži. V tradičních společnostech se barva k tetování získává z uhlí, popelové kaše, střelného prachu, sazí a jiných shořelin. Pro dosažení červené barvy se používá rumělka nebo červená hlinka. (srov. Nováček, 1937, s. 19) Kurióznější je opatření barviva ze pstruha či ještěrky. (srov. Fiksa, 2005, s. 10) Barva se pod kůži nanáší pomocí ostrého dřeva, trnu, lastury nebo různými železnými předměty. (srov. Nováček, 1937, s. 19)

Dnes se tetuje pomocí tetovacího strojku, který na konci 19. století vynalezl tetovač Samuel O'Reilly. Tento vynález byl převratný. Tetování lze díky němu provádět přesněji a

rychleji. (srov. Fiksa, 2005, s. 20) A jak samotné tetování probíhá? Před každou tatuáží se dbá na důkladnou hygienu a to jak tetování rukou, tak pokožky, kde je symbol žádaný. (srov. tamtéž, s. 99 – 100) Na tetované místo se pak přiloží šablona nebo tetovač nakreslí vzor přímo na pokožku. Poté se tetují obrysy, pak tenčí linie a nakonec barevné plochy. (srov. Rychlík, 2005 s. 229)

1.2.2 Vývoj tetování

Nejstarší doložené tetování se nachází na mumii nalezené v rakouských Alpách. Stáří pozůstatků se odhaduje na 5100 až 5350 let. Mumie se zachovala téměř netknutá a začalo jí být přezdíváno jako Ötzi. Jeho tetování nejprve bylo považováno za stopy popálenin či bičování. Za svého života se Ötzi pyšnil čtrnácti tetováními. (srov. Rychlík, 2005, s. 61)

Co se týká bližší minulosti, o rozvoj tetování se zasloužili hlavně námořníci, kteří si obrázky vozili ze svých cest. Do Evropy proniklo tetování v roce 1775 a to díky mořeplavci, který si s sebou ze své plavby přivezl Tahitana, jehož tetované tělo vzbudilo velký zájem. (srov. Fiksa, 2005, s. 17) První tetovací salóny vznikaly v přístavních městech. Mezi jejich původní návštěvníky řadíme kromě námořníků, také vojáky, prostitutky a barové povaleče. Tetování se však podařilo dostat do bohaté společnosti a stalo se módou. Stále se vedou spory, zda se dá tetování nazvat uměním. Při pohledu na některé tatuáže se však nedokážeme ubránit dojmu, že opravdu jako umělecká díla vypadají. A sami tatěři se za umělce považují. (srov. tamtéž, s. 214 – 228) Můžeme se setkat i s výstavami fotek jednotlivých tatuáží. Neobvyklé není ani to, že i v tetování můžeme rozlišovat různé vyhraněné styly jako např. kubismus. (srov. Fiksa, 2005, s. 21)

Velice zajímavé je porovnat to, jak se na tetování pohlíželo před takovým sedmdesáti lety a jak se na něj pohlíží teď. Nováček ve své knize z roku 1937 nazývá tetované jako „postižené“ a „nešťastné“. Lidé s tetováním to v té době opravdu neměli lehké. Tetování se přičítalo zejména trestancům a lidem s nízkou inteligencí. (srov. Nováček, 1937, s. 8 – 9) Vězni jsou natolik specifickou skupinou, která se s tetováním pojí, že se jí blíže budu věnovat v samostatné kapitole. Stejně tak se budu zabývat rozdíly v přístupu k tetovaným v současnosti a v inkriminované době před 70 lety.

1.2.3 Funkce tetování

„Každému, kdo se o tetování zajímá a alespoň trochu o něm přemýšlí, je zjevné, že tyto permanentní zákroky vlastně nejsou jen pouhým zdobením. Tatuáže, obrazce na kůži, mají širokou varietu významů, které se měnily v čase, prostoru a také s osobností nositelů samých. Soubor těchto významů je nekonečný a souhrnně nepostižitelný, což dokazují konkrétní

příklady z etnografie a historie tetování. Přesto by bylo vhodné tuto symboliku nějakým způsobem systematizovat. Funkce jsou proto v této kapitole rozčleněny do osmi skupin. U jevu tak komplexního, jakým tetování bylo a je, není prakticky možné jednotlivé významy striktně oddělovat – spíše se překrývají a vzájemně doplňují.“ (Rychlík, 2005, s. 40)

1. Funkce rituální

Tetování plnilo a plní funkci rituální u preliterárních a kmenových společností. Je zde spojeno s přechodovými rituály tzv. iniciací, což je nějaký zlomový okamžik v životě člověka např. přechod z dětství do dospělosti. Kromě tetování se používá i jiných metod jako je třeba vyražení zubu nebo pomazání krví. Všechny tyto rituály mají však jedno společné a to otestovat odolnost jedince. Tělo se musí bránit infekci a kdo této zkoušce odolá, je považován za atraktivního partnera, protože je silný a odolný.

Nechat se tetovat bylo také známkou odvahy, jelikož proces tetování byl dosti bolestivý. Dnes díky technologii tedy tetovacímu strojků je tento proces takřka bezbolestný. (srov. Rychlík, 2005, s. 41 – 43) Avšak záleží na prahu bolesti, který má každý z nás jinak nastavený a také na místě, které si pro tatuáž vybereme. Paže je označována za bezproblémovou, naopak u tetování míst v okolí žebér, nadledvin nebo v podkolení můžeme očekávat nepříjemné pocity. (srov. Fiksa, 2005, s. 37)

2. Funkce estetická, dekorativní a erotická

Funkce estetická nelze tetování jistě upřít. Do popředí se dostává hlavně v posledních letech. Avšak u preliterárních společností neplnilo tetování vždy právě zkrášlovací funkci, ale mohlo sloužit třeba k zastrašení v boji.

U kmenové i současné společnosti plní tetování také funkci erotickou. Danému jedinci zvyšuje jeho sexuální přitažlivost. Důkazem toho je, že se dnešní ženy nechávají tetovat na pozadí, řadrech, klínech atd. Muži si také k tetování vybírají místa, která na sobě chtějí podtrhnout. (srov. Rychlík, 2005, s. 43 – 46) Avšak u tetování žen a mužů lze nalézt rozdíly. Ženy zpravidla volí motivy menší, jemné a dekorativní a to na místech, která se dají skrýt oděvem. Muži upřednostňují větší a „divočejší“ tetováže. Vidět ženu s potetovanou paží nás může zarazit, u muže však tento výjev pro nás není nijak překvapivý. (srov. Fiksa, 2005, s. 22 – 23)

3. Funkce magicko-náboženská

„Toto zdobené často splňuje rysy jak *magie homeopatické*, spočívající na zákonu podobnosti, tak i *magie kontaktní* založené na tzv. zákonu doteku. Nadpřirozený prvek je

zastoupen zejména v preventivních a ochranných ornamentech tatuáže. Symboly napodobují buď ochranná božstva, přímo odrazují konkrétní nebezpečí, či dodávají jedinci zvláštní schopnosti. Magie doteková je pak zastoupena přímo aktem tetováže pomocí sakrálních předmětů anebo častěji kontaktem s postiženou oblastí na těle, která vyžaduje léčebně-terapeutický zákrok apod.

S magií bývá úzce spjata náboženská víra, která se mnohdy může odrazit i v motivech tetováže. Za prvé tomu tak je ve zpodobnění uznávaných božstev, sil a jejich symboliky na pokožce, za druhé pak i v souvislosti se skupinovým tetováním náboženských komunit.“ (Rychlík, 2005, s. 46 - 48) V minulosti nechávali hodnostáři a kněží tetovat lidi po dosažení dospělého věku, aby byla prokázána jejich chrabrost. (srov. Nováček, 1938, s. 7)

V mnoha kmenech se tetování vázalo k posmrtnému životu. Např. v kmeni Kayanů žijících na Borneu věřili, že se jejich tetování po smrti promění v pochodeň a poskytne jim světlo při cestě do světa duchů. Ten, kdo tetováž nemá, je odsouzen k věčnému bloudění. V jiném kmenu, také na Borneu, tvrdili, že duše žen bez tetování jsou po smrti odsouzeny k roztrhání od žen, které tetování vlastní. (srov. Fiksa, 2005, s. 11 – 12)

4. Funkce léčebně-preventivní

Tato funkce je funkcí nejstarší a je úzce spjata s magií. Pamatujete ještě na Ötziho, mumii nalezenou v Rakousku? Právě na jeho těle se tatuáž vyskytovala na akupunkturních místech. Toto však není jediný příklad, který by potvrzoval tuto funkci. Můžeme ještě uvést třeba ostrov Borneo, kde díky tetovaným prstům a dlaním odháněli celou řadu chorob. (srov. Rychlík, 2005, s. 49 - 50) Na území dnešní Barmy věřili, že je tetováž dokáže ochránit před poraněními a nemocemi. (srov. Fiksa, 2005, s. 9) V dnešní euroamerické společnosti však tato funkce zanikla. (srov. Rychlík, 2005, s. 51) Na druhou stranu je nutné říci, že byl zaznamenán případ, kdy tetování i v dnešní době může posloužit jako léčebně-preventivní prvek. „Televizní stanice BBC v nedávné době uveřejnila skutečnost, že vědci texaské A&M University a chemického inženýrského institutu Penn University vyvinuli tzv. tetování pro diabetiky. Jedná se o tetování, které je schopné sledovat hladinu cukru v krvi a vyslat varovné signály, pokud se úroveň cukru dostane na kritickou hladinu. Jedná se v podstatě o to, že je pod kůží na zápěstí aplikován polyethylen glykol pokrytý fluoreskujícími molekulami a za pomoci přístroje na zápěstí lze sledovat údaje o úrovni fluorescence a tím také hladinu cukru v krvi.“ (Fiksa, 2005, s. 14 – 15) Avšak myslím, že nejsem sama, komu se tento způsob zjištění hladiny cukru v krvi zdá poněkud komplikovaný.

5. Funkce komunikační a identifikační

Jasný fakt o tetování je, že jeho přítomností chce nositel něco „říct“. Vyjadřuje názory, postoje, pocity či přesvědčení. Avšak tetování může o svém nositeli vypovídat i něco, co by si radši nechal sám pro sebe. Jde o cejchování, kterého bylo hlavně v minulosti hojně užíváno. Jako příklad se dá uvést řecká a římská společnost, která tetovala otroky a zločince. Nechvalně proslavené je i tetování vězňů v koncentračních táborech.

Tetování se váže i se subkulturami jako jsou zločinci nebo třeba hnutí skinheads. Jejich tatuáž má skrytý význam, kterému mnohdy rozumí jen členové dané subkultury. (srov. Rychlík, 2005, s. 51 – 54)

6. Funkce sociálně-skupinová

Každý z nás se řadí do jistých sociálních skupin. Právě tetováním svou příslušnost můžeme zdůraznit. Typické je to zejména pro fotbalové, pouliční nebo motorkářské gangy. Skupinového tetování však využívají i příslušníci elitních vojenských útvarů. Znamé je i společné tetování herců z trilogie Pán Prstenů, kteří si na památku natáčení nechali vytetovat elfskou devítku.

Tatuáž se hojně vyskytovala a vyskytuje u zločinců, a proto je mnohými vnímána jako jejich společný znak. (srov. Rychlík, 2005, s. 54 – 57) Za první světové války jsme se s touto funkcí tetování mohli také běžně setkat. Vojáci se mezi sebou tetovali a to hlavně v zákopech. (srov. Nováček, 1973, s. 9)

7. Funkce statutárně-hierarchická

Na výše uvedené navazuje další funkce a to funkce rozlišovací. Podle typu tetování bylo možné zjistit postavení jedince, jeho věkové zařazení apod. U kmenů se setkáváme např. s tetováním vdaných či ženatých nebo s tetováním dívek, kterým byla nejprve provedena „dětská tatuáž“ a poté tatuáž, která signalizovala jejich sexuální zralost.

Tetováním se zdobí i vrazi, aby dali na odiv svůj čin. Tato funkce byla typická v minulosti, ani uplývajícími léty však nezanikla. Mediálně známý je případ amerického bělocha, který si po zavraždění černošského páru nechal vytetovat černou pavučinu, která mezi skinheady zabití černocha symbolizuje. (srov. Rychlík, 2005, s. 57 – 59)

8. Funkce individualizační

Tetování je nedílnou součástí každého, kdo jej nosí, prostě si ho jeho majitelé váží. A přesnosti a dokonalosti jeho provedení přikládají velkou váhu. Funkce individualizační spočívá v tom, že nositel svou tatuáží říká, že je výjimečný. Tetované vzory tak mohou mít podobu

koníčků majitele, jeho přezdívky, znamení zvěrokruhu nebo příslušnosti k nějaké sociální, profesní či etnické skupině. Jako příklad uvádím vytetovaného králíčka u krmiče těchto zvířat. (srov. Rychlík, 2005, s. 59 – 60)

Závěr:

„Můžeme sice operovat s hypotézou, že se symbolické, rituální, magické nebo léčebné významy pozvolna vytrácejí, ale v žádném případě ještě nezanikly úplně. Tetování je ostatně kulturní jev, jemuž vlastní smysl udílí nositel (majitel, pořizovatel) a pokud on sám shledává – a bude shledávat – své zdobení smysluplným (v symbolickém, rituálním, magickém, ale třeba i léčebném významu) nelze obecně hovořit o zániku původní tatuáže. Přesto nesmíme zapomínat ani na druhou stranu mince: samotná podstata tetování je sociální – každý jedinec vnímá, jak jej posuzují ostatní. Jestliže by tetování nemohlo být hodnoceno jinými lidmi, ztratilo by pro svého majitele význam, minimálně ten vnější – estetický a dekorativní.“ (Rychlík, 2005, s. 60)

1.2.4 Vězeňské tetování

Ačkoliv je dnes tetování převážně módním doplňkem, zůstane navždy spojeno se třemi typy skupin a to jsou námořníci, cirkusáci a kriminálníci. (srov. Rychlík, 2005, s. 232) O námořnících padla zmínka výše, právě oni přivezli tetování do Evropy a bylo pro ně takto ozdobené tělo typické. Cirkusáci na své rozsáhlé tatuáže lákali diváky do šapitů. Obzvláště neobvyklé a raritní byly tetované ženy. (srov. tamtéž, s. 239 – 233)

Vězeňskému tetování se budu blíže věnovat zejména z důvodu cíle mé práce, kdy je tímto postihnout vztah mezi osobnostní jedince a zdobením těla.

Delikvence je charakterizována jako jednání, které je v rozporu s právními normami dané společnosti. (srov. Záškodná, 1998, s. 72) Osobnost delikventního člověka je jiná než osobnost nedelikventa. (srov. Ruisel, Müllner, 1982, s. 42) Psychologické testy dokáží tento rozdíl zaznamenat. Proto se v praktické části mimo jiné zaměřím na kriminální sklon u respondentů a otestuji tak, zda i v dnešní době vykazují tetovaní lidé vyšších sklonů k delikventnímu chování, než je tomu u lidí netetovaných.

Důvody

Proč se vězni k tetování uchylují? Když vycházím z kapitoly „Funkce tetování“ s z výše uvedeného, shledávám, že s vězeňským tetováním jsou spojeny tyto funkce. Nejzřejmější je funkce **sociálně-skupinová**. Jak už bylo několikrát uvedeno, tetováž byla a je vnímána jako společný znak vězňů, váže se tedy k jejich sociální skupině. S touto funkcí se úzce pojí funkce

individualizační. Tetování se v tomto případě přímo váže s osobností majitele a může o něm mnohé vypovídat, jak je tomu u následujícího příkladu. „Počet sloupů v motivu kostela odpovídá počtu trestů, kolik plachet má loď, tolikrát se dotyčný pokusil o útek, hvězdy jsou totéž co důstojnické výložky.“ (Linhart, 2008, s. 10) Na tomto případě ruských vězňů si můžeme povšimnout další funkce – **statutárně-hiearchické.** Počet hvězd zde totiž odpovídá výši postavení jedince ve skupině. „Hvězdy na paži pod ramenem informují o postavení dotyčného v podsvětí, pro označení dominance, chytrosti, obratnosti, ale také sklonu k násilí se používá obrázek meče vnořeného do lebky.“ (Linhart, 2008, s. 10) Samozřejmě nesmíme opomenout funkci **komunikační a identifikační.** Opět si vypomůžu poznatky o vězeňském tetování v Rusku. Tetování má pro vězně skrytý význam, kterému v mnohých případech rozumí jen oni sami. Pro veřejnost zůstává opředeno tajemstvím, protože vězni o svém tetování s lidmi „z venku“ velmi neradi mluví. (srov. Linhart, 2008, s. 10) Podařilo se však zjistit následující. „Tetování jsou hlavně na ramenou, stehnech, hrudi, prstech a dlaních. Pavouk znamená, že nositel byl odsouzen za krádež, lev je symbolem mužství a síly, včela vytetovaná na penisu značí aktivního homosexuála, pasivní homosexuál má na zadní části těla kočku pronásledující myš.“

Lze si povšimnout toho, jak moc jsou tyto tři funkce propojené. Z jednoho vězeňského tetování se můžeme například dozvědět to, že před námi stojí kriminálník, také je možno zjistit, za co byl odsouzen, jak důležité je jeho postavení mezi ostatními vězni či o jeho sexuální orientaci. Nutno podotknout, že se předešlé poznatky dají aplikovat na vězně všeobecně a ne jen na ty ruské. Poslední funkcí vězeňského tetování je funkce **estetická.** Každý chce, aby jeho tetováž „nějak vypadala“. Proto ani odsouzení nepodceňují výběr tatéra. Ve vězení jsou dobré komunikační kanály a brzy tak vejde ve známost, kdo je talentovaný a kdo netalesovaný tatér. (srov. Nováček, 1937, s. 15 – 16)

Kromě těchto důvodů, však můžeme nalézt i jiné aspekty. Dospěla k nim M. Hamouzová při tvorbě své bakalářské práce, která se zabývala vězeňským tetováním v pardubické věznici. Patří k nim to, že vězni svou tatuáží **revoltují proti autoritám.** I přesto, že je tetování ve věznicích zakázáno, je velmi časté. Vězni se mezi sebou také tetují proto, že mají nadmíru volného času, který nemohou nějak smysluplně vyplnit. Tetování tak aspoň na chvíli zamezí jejich **nudě.** Za pořízení tetováže v profesionálním salonu zaplatíme nemalou sumu. Trestanci se k tetování uchylují také proto, že ve vězení je vyjde **velmi lacině.** Jeden z respondentů uvedl, že za svou tatuáží by venku zaplatil 12 000 Kč, kdežto ve vězení ho stálo jen 500 Kč. Nutno dodat, že takto provedené amatérské tetování se často projeví na jeho nevalné kvalitě. Vězni mají potřebu se **kreativně vyjadřovat,** což tetování umožňuje. Poslední volbou k tetování je mít něco „**na památku**“. Vězni si tak mohou volit motivy mříží, datum

nástupu a propuštění apod. Zároveň jsou si však vězni vědomi toho, že jim tetování pro propuštění může způsobit problémy, protože jim lidmi venku bude přidělena nálepka „kriminálník“. (srov. Hamouzová, 2009, s. 38 – 44)

Čím se tetuje

Největší háček vězeňského tetování spočívá v tom, kde sehnat tetovací strojek a barvu. Trestanci jsou v tomto směru velmi vynalézaví a nástroje si sami vyrábějí. Může se použít krejčovských jehel upevněných na dřívko. Jako barvivo poslouží tuš nebo černá směs ze sazí. (srov. Nováček, 1937, s. 16 – 17) „V pardubické věznici se dle výpovědí používá walkman, diskman, strojek na holení, elektrický kartáček na zuby čili vše, co má pohon na baterky. Cílem je získat cívku, jejíž vibrace umožní tetování. Jako tělo strojku se pak použije mikrotužka, propiska nebo verzatilka. Poslední součástí přístroje jsou samozřejmě jehly. Problémem bývá sehnání barviva a proto se používá cokoliv – náplň z propisky, technická tuš, gelové fixy, centropen, různé kreslicí potřeby jako vodové barvy, barva do tiskárny, inkoust, čili vše co má vodní a ne olejový základ.“ (Hamouzová, 2009, s. 23) V Rusku jako tetovací barvivo využívají směsi moči, inkoustu a malého množství roztavené pneumatiky. (srov. Linhart, 2008, s. 10)

1.2.5 Stigmatizovaný tetovaný

Myslím, že dnes pohled na tetovaného člověka už nikoho nepobouří. Avšak v minulosti tomu bylo jinak, osoby s tetováním nebyly společností přijímány. Abych přiblížila úděl tetovaných v době před 70 lety, uvádím životní osud jednoho muže. „Bývalý ředitel jedné kavárny v P., pan A., bývalý námořník, pětáctýřicetiletý, svobodný. Člověk velmi inteligentní, světem prošlý. Jakmile se jeho zaměstnavatel dověděl o jeho tatuáži, kterou měl na rukou a prsou, dal mu najevo, že na jeho služby nereflektuje. On se totiž vždy našel nějaký ten dobrodinec, který to rozhlásil, až se to stalo veřejným tajemstvím. Tento nešťastník se počal stranit společnosti, zanevřel na ni a nakonec se stal melancholickým samotářem.“ (Nováček, 1937, s. 32) Od tohoto pohledu bylo upuštěno až v posledních letech, kdy se tetování stalo módní a přestalo být spojováno s určitými subkulturami jako např. s vězni. Můj názor je však takový, že i v dnešní době nalezneme jedince a to zejména z řad seniorů, kteří mají stále ukotven názor, že člověk s tetováním není „normální“.

Pokud je na jedince nahlíženo z tohoto úhlu pohledu, označujeme je jako stigmatizované. Goffman termín stigma používá pro označení silně diskreditujícího atributu, který člověka odlišuje od „normálních“ lidí. (srov. Goffman, 2003, s. 11, 13) Stigmatizovanou osobu vymezuje Goffman následovně: „jedinec, který by byl mohl být v běžném společenském styku přijat zcela snadno, je nositelem charakteristického rysu, jenž se může vnutit do naší

pozornosti a způsobit, že ti z nás, kteří se s ním setkají, se od něj odvrátí a že bude pomínut nárok jiných jeho atributů na nás. Je nositelem stigmatu, nežádoucí odlišnosti od toho, co jsme očekávali.“ (Goffman, 2003, s. 12 – 13) Příběh pana A. na začátku této podkapitoly jako by se odehrával přesně v režii této definice. Dokud se o jeho tatuáži nevědělo, byl přijímán ostatními lidmi bez potíží. Avšak ve chvíli, kdy jeho ozdoba vešla ve známost, dostal výpověď v práci a ostatní se k němu začali chovat tak, že se raději rozhodl k samotářskému způsobu života.

Existují tři různé typy stigmat. „Především se jedná o ošklivost tělesné – různá tělesná znetvoření. Další jsou vady charakteru vnímané jako slabá vůle, dominantní či nepřírozené vášně, falešná a nesmlouvavá přesvědčení a nepoctivost, jež jsou dovozovány z dobře známého seznamu, na němž najdeme například duševní poruchy, uvěznění, zhoubné návyky, alkoholismus, homosexualitu, nezaměstnanost, sebevražedné pokusy a radikální politické projevy. Posledním typem jsou kmenová stigmata rasy, národa a náboženství, tedy ta, jež se mohou šířit po rodových liniích a rovnoměrně kontaminovat všechny členy rodiny.“ (Goffman, 2003, s. 12) Souvislost tetování se stigmatem je nasnadě. Nemálo lidí může tatuáž chápat právě jako znetvoření těla. Zároveň víme, že tetování může o člověku mnohé vypovídat. Právě tímto způsobem můžeme zjistit fakta z jedincova života jako je kriminální minulost, politická příslušnost či jeho sklony k rasové diskriminaci. V tomto případě může tetování tzv. vady charakteru ještě umocňovat. Nejenže jedinec takovou vadou disponuje, ale ještě má na svém těle „znetvoření“, které na jeho vadu poukazuje.

Důležité také je, jakým způsobem reagují na stigmatizované tzv. normální lidé. Člověku se stigmatem se nedostává takového přijetí, jaké by on sám očekával. Druzí mu nevěnují dostatečnou úctu a pozornost. Čehož je opět důkazem pan A. z našeho příběhu. Na základě vypořádaného chování ke svojí osobě si jedinec uvědomí, že má nějaký atribut, který ostatní ospravedlňuje v jejich přístupu k němu. Reakcí stigmatizovaného může být stav, kdy se pokusí o nápravu takového atributu. Dalším řešením je touha vyniknout v oblasti, která je vlivem jeho stigmatu zapovězena. (srov. Goffman, 2003, s. 17 - 19) Pan A. sice rezignoval a začal se stranit lidí, ostatní tetování se však mohou snažit napravit svůj stav a to odstraněním tetováže nebo jejím skrýváním pod šatstvem. Avšak těžko hádat, na kolik by panu A. tento přístup pomohl, když se o jeho tetování všeobecně vědělo. Navíc odstranění tatuáže je složitý postup, který byl v inkriminované době ještě složitější (o tom až později). Co se vyniknutí v určité oblasti týče, příkladem může sloužit známý Čech s tetovaným tělem, kterým je Vladimír Franz. Tento muž nejenže působí jako hudební skladatel a malíř, ale je také učitelem na vysoké škole.

Další důležitý termín je „viditelnost“ stigmatu. U lidí s tetováží jde samozřejmě o viditelnost, kterou zaznamenáváme zrakem, ale může jít i o viditelnost, které si povšimneme

pomocí sluchu např. u osob s vadou řeči. Primární je, nakolik je stigma dotyčného viditelné tzn. zda jde okamžitě rozeznat a nakolik je vtíravé. (srov. Goffman, 2003, s. 61 – 62) V tomto ohledu mluvíme o lidech, kteří své tetování nosí odhalené a je patrné na první pohled. Myslím, že v současnosti nás dokáží zarazit jen rozsáhlé tetováže nebo obličejové tetováže.

„Existuje všeobecně rozšířený názor, že ačkoli neosobní kontakty mezi cizími lidmi obzvláště podléhají stereotypním reakcím, jak se lidé navzájem sblíží, tento kategorický přístup ustupuje a je postupně nahrazován náklonností, pochopením a realistickým hodnocením osobních vlastností.“ (Goffman, 2003, s. 65) Ačkoliv v příběhu o panu A. nejsou žádní jeho přátelé zmiňováni, budeme jejich existenci předpokládat. Jak je uvedeno, cizím lidem připadalo tetování pana A. pohoršující, jeho blízcí na něho jako na „toho tetovaného“ nenahlíželi, protože znali jeho charakterové přednosti.

Z předešlého textu vyčnívá rozdíl mezi přístupem k tetovaným v minulosti a v současné době. Zatímco na počátku 20. století byli lidé s tatuáží odsunováni na okraj společnosti, dnes na počátku 21. století jsou společností přijímáni.

1.2.6 Odstranění tetování

Tetováž je něco, co s námi zůstává po celý život, během nějž měníme názory a vyvíjíme se. Je tedy logické, že tetování nám v průběhu času může začít vadit. Důvody mohou být rozličné. Namátkou mně napadá jméno ex-partnera, které jsme si v oparu zamilovanosti nechali vytetovat, tatuáž, která nás odkazuje na minulost, na kterou nejsme příliš pyšní (např. obrázek pojící nás s hnutí skinheads), nepovedené tetování nebo symbol, který na nás ve dvaceti vypadal roztomile, ale ve čtyřiceti vzbuzuje spíše rozpaky.

Tatuáž nám i dnes může způsobit problémy v některých pracovních odvětvích. Pokud není tetování vidět, není to problém. Ten vyvstává v případě, pokud je „kérka“ na místě, které nosíme běžně odkryté. Tetování se netoleruje ve firmách, kde přicházíme do styku s klienty dané firmy. Jedná se zejména o práci v bankách či jiné ekonomické sféře. (srov. Fiksa, 2005, s. 26)

V minulosti byli tetovaní považováni za stigmatizované osoby a tak se někteří z nich snažili svých tatuáží zbavit, jak to šlo. Metody to byly vskutku důvtipné. Nejčastěji se používalo různých kyselin, dále hořících cigaret, „přetetovávalo“ se, také probíhaly operace, avšak ty byly dosti bolestivé a výsledek nebýval uspokojivý. (srov. Nováček, 1937, s. 53 – 54)

Dnešní způsoby odstranění tetování jsou méně drastické a výsledný efekt je uspokojivý. Avšak pro všechny způsoby je identické to, že jsou bolestivé a na místě zůstávají menší či větší jizvy. Můžeme se setkat s těmito metodami:

1. Excision

Tato metoda je vhodná zejména pro odstranění malých motivů. Motiv se vyřízne a následně se místo zašije.

2. Dermabrasion

Tetovaná kůže se obrušuje. Nevýhody této metody spočívají v bolestivosti a velké krvácivosti.

3. Salabrasion (neboli Cryosurgery)

Tento způsob je starý více než sto let. Používá se při něm buď anestetika nebo se pokožka zmrazí. Poté se místo potře vodou solí a dochází k obrušování.

4. Laser

Nejpoužívanější metodou k odstranění tetování je právě laser. Paprsky laseru pronikají pod kůži, kde rozstřelují pigment tetování na malé kousky, které následně tělo odstraní pomocí imunitního systému. Návštěva se však většinou musí několikrát opakovat a proto se může stát dosti finančně nákladnou.

5. Cover-up

Při tomto způsobu se staré tetování přetetuje a nahradí novým. Většinou se původní tetování stane větším a musí se použít tmavších barev, aby byl výsledek věrohodný. (srov. Fiksa, 2005, s. 128 – 131)

1.3 Další způsoby současného zdobení těla

„K nejrozšířenějším způsobům tělesného zdobení patří **piercing**, již běžně vnímané propichování různých částí těla pomocí šperků, jež za mnohé vděčí punkovému hnutí. Doplnky z ušlechtilých kovů se zdobí ušní boltce, nosní přepážky, brada, prsní bradavky, pupík, jazyk, ale třeba i klitoris, stydké pysky, penis a šourek. Jinou variantou zdobení jsou tzv. **suspensions**, připevněné háčky a kroužky, které mohou sloužit k proplétání lanek, svazování či dokonce na zavěšování. Více známé než zavěšování těla za kroužky je cejchování neboli **branding**, během něhož jsou do kůže tepelnou nebo chemickou cestou vypalovány ornamenty a znaky. **Cutting** představuje vyřezávání symbolů ostrými nástroji, výrazu **implantace** nebo **3D-art** se užívá pro vkládání roztodivných kovových (plastických) částí pod kůži, takže například vzniknou špičaté růžky na hlavě, bulky na zádech, hrbolky na penisu atd.

Transdermální implantáty mají jednu část pod kůží, ale ta druhá vystupuje na povrch. Extrémní formou tělesných zákroků, o nichž by medicína snad raději nevěděla, jsou zásahy a úpravy v dutině ústní, anglicky **oral mods**. K těm kromě **splittingu**, podélného rozpůlení jazyka do hadí podoby, a jiných částečných jazykových mutilací, patří též méně drastické zasazení kovu nebo drahokamů do zubu. Dělají se i zašpičatělé „elfí uši.“ (Rychlík, 2005, s. 24 - 26) Další extrémní formou úpravy těla je **amputace**, kdy jsou jedincům na zakázku odstraňovány nejčastěji prsty. (srov. Kriegelová, 2008, s. 159)

2. ADOLESCENCE

Jelikož mými respondenty jsou dívky mezi 15 až 19 lety, zaměřím se v této kapitole právě na období adolescence. V tomto období lidé prochází jak fyzickými, tak psychickými změnami a to se odráží ve způsobu jejich myšlení a chování.

„Adolescence představuje vývojové období mezi dětstvím a dospělostí. Bezprostředně jí předchází relativně klidný stav latence, po ukončení adolescence následuje raná dospělost.“ (Zášková, 1998, s. 8)

„Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa adolescere (dorůstat, dospívat, mohutnět). Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito poprvé v 15. století. Přitom označení adolescenti (typické pro psychologii) se v českém jazyce volně zaměňuje s označením dospívající či dorost (typické pro lékařské vědy) a rovněž širším označením mládež (charakterističtější pro sociologii a pedagogiku).“ (Macek, 2003, s. 9)

Věkově je adolescence ohraničena 15 až 20 lety, případně 22 lety. A je vymezována jako období mezi dětstvím a dospělostí. Začátek adolescence je spojován s plnou reprodukční zralostí. V průběhu tohoto období se ukončuje biologický vývoj, tudíž konec adolescence není ani tak spjatý s fyzickou zralostí jedince, jako spíše s jeho zralostí psychologickou (dosažení osobní autonomie), sociologickou (role dospělého) a pedagogickou (ukončení vzdělávání a získání profesní kvalifikace). (srov. Macek, 2003, s. 9)

2.1 Blíže k adolescenci

2.1.1 Období adolescence

Adolescence se člení na rané, střední a pozdní období. Časná adolescence se odehrává ve věku od deseti (jedenácti) do třinácti let. Vyznačuje se pubertálními změnami, které jsou dovršeny schopností reprodukce. Probíhají však také kognitivní změny a změny, které jsou podmíněny sociálním prostředím např. přechod ze základní na střední školu. Macek používá Příhodův názor, že se jedná o období zvýšené emoční lability, posunů nálad k negativním rozladům a období krizí, které jsou způsobeny právě probíhajícími změnami.

Střední adolescence. V tomto období probíhají změny, které si adolescenti způsobují sami, jelikož přemýšlejí o svém stavu. Jejich dospívání je v centru úvah. Snaží se odlišit od svého okolí např. způsobem oblékání, preferováním specifické hudby. Na základě toho pak mluví sociologie o tzv. kultuře mládeže. Střední ale i pozdní adolescence se vyznačuje ústupem náladovosti a vysoké lability. Macek uvádí Kona, který na základě svých výzkumů

došel k závěru, že střední a pozdní adolescence se od časně odlišuje větší extravertovaností, menší impulsivností, emocionální dráždivostí a vyšší stálostí.

Pozdní adolescence je datována od sedmnácti do dvaceti let (či později). Člověk se připravuje na roli dospělého. Přemýšlí nad svými perspektivami. Míra změn v tomto období je dána tím, do jaké míry je jedinec samostatný tzn. zda je ekonomicky nezávislý, má vlastní rodinu nebo pokračuje ve studiu, bydlí stále u rodičů apod. (srov. Macek, 2003, s. 35 – 36, 47 - 48)

2.1.2 Vztah k sobě, sebepojetí a sebehodnocení

Dle Macka Míček soudí, že pro celé období adolescence je charakteristická zvýšená **sebereflexe**. Na počátku má charakter sebereflexe, kdy jedinec vnímá sám sebe jako nositele nejrůznějších rolí a jako aktéra vlastního chování v rozličných situacích resp. zažívá zmatek nad vlastními pocity. S přibývajícimi zkušenostmi se sebou samým jako aktérem jednání a prožívání se v rámci sebereflexe čím dál tím více uplatňuje introspekce (tj. reflexe motivů a prožitků spjatých s vědomím vlastního já) a sebehodnocení.

Během dospívání se mění vztahový rámec uvažování o sobě. Je nutné, aby obraz reálného já s požadavky okolí byly v souladu. Pokud tomu tak není, vede to k pocitům úzkosti a viny. Empirické výzkumy dokazují, že větší rozpor mezi aktuálním obrazem sebe samého a požadovaným standardem najdeme obvykle u starších adolescentů než u mladších.

Sebepojetí se u adolescentních dívek a chlapců příliš neliší. Sebepojetí obsahuje několik aspektů. Jedná se o výkonové charakteristiky, které se v tomto období vážou zejména ke škole. Další jsou charakteristiky, kterými se vymezují v interpersonálních vztazích např. dominance, sociální prestiž, přátelskost. Třetím aspektem jsou charakterové vlastnosti např. upřímnost, čestnost atd. Jako samostatná složka sebepojetí se vyděluje dimenze maskulinita-feminita. (srov. Macek, 2003, s. 49 – 50) Ta je determinována nejenom geneticky, ale také společností. Každá společnost si totiž vytváří stereotypy o mužské a ženské roli a o předpokládaném vzhledu a chování v této roli. (srov. Záškodná, 1998, s. 10) Dimenze maskulinita-feminita však může být také chápána jako způsob sebeprosazení se tzn. průbojnost. Je dokázáno, že adolescenti, kteří čerpají svou sebejistotu především z výkonu, mívají stabilnější sebehodnocení než adolescenti vycházející z názorů druhých. (srov. Macek, 2003, s. 50 - 51)

Macek při vymezení sebehodnocení adolescentů vychází z Leahyho. „Vnímání vlastního chování a prožívání a sociálního srovnávání vede k **sebehodnocení**. Týká se všech dílčích charakteristik, které adolescent považuje za důležité a které vztahuje k vlastnímu já. Čím detailnější je adolescent v sebereflexi, tím více se zvyšuje možnost vnímat sebe sama jak

pozitivně, tak negativně. Mění se i ohnisko sebehodnocení. Jestliže pro děti a mladší adolescenty je objektem sebehodnocení především konkrétní chování, s věkem se sebehodnocení stále více opírá a komplexnější analýzu motivů a souvislostí a závěr je tedy často obecnější a týká se hodnocení celé osobnosti.“ Sebehodnocení se tedy v průběhu adolescence stabilizuje. (Macek, 2003, s. 51)

Pohled na sebe sama se tedy u mládeže odvíjí dle toho, zda má dotyčný pocit, že jeho chování je v souladu s požadavky okolí; také záleží na schopnosti vnímat své vlastní přednosti a v neposlední řadě na názoru druhých osob. Na počátku adolescence o sobě dospívající pochybují více než na jejím závěru.

2.1.3 Vývojové úkoly adolescence

V každém životním období je člověk postaven před vývojové úkoly. Mezi jeden z vývojových úkolů adolescence řadíme **separaci od primární rodiny**. Separací se myslí postupné emoční odbourávání od rodičů a dalších dospělých a budování vlastní autonomie. Dospívající v tomto procesu často odmítají rodičovské hodnoty; v opačném případě se jim podřizují. Separace není obtížné období jen pro adolescenty, ale také pro jejich rodiče, kteří pociťují, že je jejich potomci už tolik nepotřebují.

Dalším vývojovým úkolem dospívání je **dosazení dospělé sexuality**. V tomto případě se nejedná pouze o sexualitu ve fyzickém slova smyslu, ale jde také o schopnost intimity a lásky ve vztahu.

Získání pracovní a sociální kompetence je předposlední vývojový úkol. Jedná se o studium, výběr povolání a přípravu na něj. Pracovní zralost se vyznačuje schopností oceňovat druhé lidi a spolupráce na společném cíli. Sociální kompetence se projevuje ve zvládnutí komunikace s vrstevníky a nalezení pevného místa mezi nimi.

Posledním vývojovým úkolem adolescence je **dosazení osobní identity**. (srov. Záškodná 1998, s. 9 – 10) Právě tento úkol je považován za hlavní a zásadní. V podstatě to znamená dospět do situace, kdy mladý člověk chápe a přijímá sám sebe. (srov. Carr-Gregg 2010, s. 70) Identitu člověk hledá v průběhu celého svého života, ale nejnaléhavější je tato potřeba právě v období dospívání. U identity můžeme rozlišit osobní a sociální aspekt. **Osobní aspekt** čerpá především z intimní sebereflexe a sebehodnocení. Avšak pohled na vlastní já je poněkud odlišný, než je tomu v případě sebepojetí a sebehodnocení. Podstatné je uvědomění si vlastní jedinečnosti a neopakovatelnosti. **Sociální aspekt** identity je pocitem začlenění a spolupatříčnosti. Proces individuace osobnosti adolescentů je také spojen s fází zkoušení a experimentování, kdy se dospívající snaží zbavit „závislosti“. Bojují se svými rodiči a proti veškerým autoritám. Jde jim o to nad nimi zvítězit. (srov. Macek, 2003, s. 62 – 63)

Období adolescence není pro mladého člověka vůbec lehké. Myslím, že by to potvrdil každý, kdo dospíváním prošel. Nejenže se musí dospívající osamostatnit od své rodiny, naučit se intimity v partnerských vztazích, očekává se také ekonomická samostatnost a posledním a nejvíce důležitým úkolem tohoto období je utvoření zdravé identity.

2.2 Mládež a sklon ke zdobení těla

V rámci shromažďování a zpracovávání informací o adolescentech a dospívání jsem našla několik faktorů, díky nimž se domnívám, že mládež má vyšší sklon ke zdobení těla než ostatní věkové skupiny. V této kapitole jsou tyto faktory postihnuty.

Dospívající odmítají kontrolu a podporu dospělých. Snaží se zpochybňovat veškeré authority. Rodina se pro adolescenta přesouvá do pozadí, nejdůležitější jsou pro něj kamarádi. Vrstevnická skupina má na mladého člověka velký vliv. (srov. Carr-Gregg, 2010, s. 36, 41) Pro mladého člověka může být tedy tetování či piercing symbolem revolty vůči autoritám. Navíc může být v procesu rozhodování pro tuto ozdobu silně ovlivněn okruhem svých přátel.

Vzhled všeobecně je pro mládež důležitým aspektem jejich života. Adolescenti se snaží odlišit od průměru, dát najevo svůj životní styl, svůj věk a rebelii. Zjev mladých lidí je zkrátka specifický a odlišuje se od ostatních skupin a subkultur. (srov. Lipovetsky, 2002, s. 194 – 195) Je také běžné, že adolescenti se svým vzhledem často experimentují. (srov. Carr-Gregg, 2010, s. 37) Právě různé formy zdobení těla mohou být vhodným prostředkem k experimentování.

Další charakteristikou mládeže je to, že téměř vždy vzhlíží k nějakému idolu. Nejčastěji se jedná o hvězdy hereckého či pěveckého nebe. Tento obdiv a vášeň může vést až ke zrodu nových postojů, kdy se lidé inspiroují u své „star“. Veškerá média jsou plná celebrit a tak není vůbec těžké získávat informace o jejich vzhledu a osobním životě. (srov. Lipovetsky, 2002, s. 337 – 339) Spousta těchto hvězd jsou majiteli piercingu nebo tetování. Proto může být jednou z možností, jak se podobat a přiblížit se svému idolu, nechat si udělat stejnou ozdobu.

Jak už bylo uvedeno, součástí mého vzorku jsou pouze adolescentní dívky. Právě dívkám a ženám hodně záleží na tom, jak vypadají. Ženské krásy je přisuzována vysoká hodnota a to vede ke srovnávání s ostatními ženami. Ženy navíc při hodnocení svého vzhledu, rozdrobují tělo na jednotlivé části: nos, oči, prsa, ruce, pozadí, vlasy, břicho apod. Uchylují se pak ke korekcím a vylepšením částí, se kterými jsou nespokojené a snaží se vyzdvihnout ty, se kterými jsou spokojené. (srov. Lipovetsky, 2002, s. 210 - 211) Jako faktor vyzdvižení tak může dobře posloužit piercing či tetování, které upoutá pozornost na žádanou část těla.

Pro zajímavost uvádím pohled z trošku jiného úhlu na mládež a body-art. Se skupinou adolescentů se totiž více než s jinými skupinami váže problém se sebepoškozováním. V určitém smyslu se dá nalézt souvislost právě mezi poškozováním a zdobením těla. V obou případech se jedná o fyzický zásah do vlastního těla za cílem cítit se lépe nebo označit tělo jako připomínku na důležitou událost či změnu v životě jedince. Rozdíly mezi zmíněnými technikami spočívají nejen v motivaci a cíli, ale také v průběhu a metodě. (srov. Kriegelová, 2008, s. 158) „U záměrného sebepoškozování se nikdy nejedná o čistě dekorativní techniku, jak je tomu u tělesných modifikací. Pro jedince, kteří se záměrně poškozují, je většinou mnohem důležitější samotný průběh sebepoškození, než jeho výsledek (případné zranění a jizvy). Výsledek tělomodifikující techniky má v zásadě sloužit sociální interakci a bývá pro ostatní odhalen, což neplatí u záměrného sebepoškození, které je nejčastěji privátním aktem a jehož výsledky bývají cíleně maskovány a dementovány. Na výsledek tělesné modifikace bývá jedinec většinou hrdý, zatímco poškozující se jedinec prožívá stud, vinu a hněvá se sám na sebe.“ (Kriegelová, 2008, s. 158) Následuje výčet tělomodifikujících technik, které jsou nejčastěji používány ve vztahu k záměrnému sebepoškozování. Jedná se o piercing, tetování, skarifikaci (jizvy vzniklé buď vyřezáváním nebo vypalováním), pocketing (umístování implantátů pod kůži, které vyčnívají jen zčásti nebo jsou zcela skryty), radikální formou je amputace, kdy dochází k amputaci na zakázku a to nejčastěji prstů. (srov. Kriegelová, 2008, s. 158 – 159)

Mládež a zejména pak mladé dívky jsou skupinou, u které může předpokládat vysoký výskyt tělomodifikujících technik. Je to dáno touhou přiblížit se svému idolu nebo vrstevnické skupině, touhou odlišit se od ostatních, cílem také může být naštvat své rodiče nebo podtrhnout a zdůraznit své přednosti.

PRAKTICKÁ ČÁST

3. METODOLOGIE

3.1 O dotazníku

Dotazník, který jsem pro účely své práce zvolila, nese název DOPEN. Jedná se o dotazník, který u jedinců měří tzv. psychotismus, extra-introverzi a neuroticismus. Autorem této psychologické metody je Eysenck. Pro pochopení dotazníku je nutné představit Eysenckovu teorii.

3.1.1 Eysenckova teorie

Ruisel a Müllner uvádí v příručce k dotazníku tuto Eysenckovu definici osobnosti: „Osobnost je poměrně trvalá organizace charakteru, temperamentu, intelektu a fyzických vlastností, které specificky determinují způsob přizpůsobení se prostředí.“ (Ruisel, Müllner, 1982, s. 15) „Za základní rysy osobnosti, tvořící její strukturu, považuje dimenze extravertice, neuroticismu a psychoticismu, o nichž předpokládá, že jsou na sobě vzájemně nezávislé.“ (Blatný, Plhánková, 2003, s. 27)

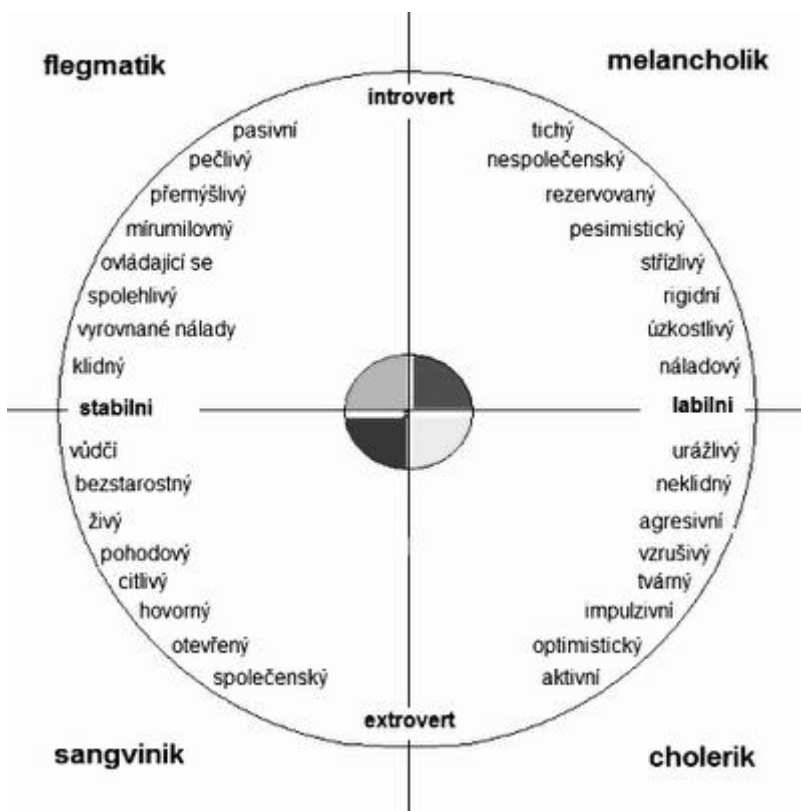
Introverze-extraverze – dle této škály se lidé dělí na extroverty a introverty. **Extravert** je dle Eysencka velmi společenský, má mnoho přátel, nerad bývá o samotě. Je impulzivní, optimistický, bezprostřední a nezkazí žádnou legraci. Na druhou stranu na něj není vždy spolehnutí. **Introvert** je opakem extroverta. K cizím lidem je zdrženlivý. Dobře se cítí v okruhu nejbližších přátel. Dává přednost knihám před lidmi. Je spíše pesimistický a tiché povahy. Je na něj však spoleh a nejedná agresivně.

Neuroticismus vychází z příznaků duševní poruchy tzv. neurózy. Téměř každý se s některým z těchto příznaků setkal na vlastní kůži. Patří mezi ně např. úzkost, podrážděnost, pocit méněcennosti, poruchy spánku, neklidnost. Jiným označením pro neuroticismus je pojem **labilita**. Opakem lability je **stabilita**. Proto tuto osobnostní dimenzi můžeme označit jako **stabilita-labilita**. (srov. Říčan, 1973, s. 102 – 103) Stabilní osoba má minimální tendenci emočně reagovat. A když se ocitne v situaci, která ji donutí nějakým způsobem emočně zareagovat, velmi rychle se vrací do původního stavu. Lidé s tímto typem osobnosti se vyznačují klidem, vyrovnaností a dobrou kontrolou nad svým jednáním. (srov. Ruisel, Müllner, 1982, s. 18)

Psychoticismus – touto dimenzí obohatil Eysenck předcházející dvě až později. „Tato dimenze je vymezena jako náchylnost k psychóze a tvoří kontinuum od normality přes psychopatii (definovanou jako antisociální chování) až po psychózu – schizofrenii a maniodepresivní psychózu.“ (Blatný, Plhánková, 2003, s. 28) Psychotický člověk je samotářský, k lidem lhostejný, nepřizpůsobivý, krutý, nelidský, necitlivý, nepřátelský, agresivní, má rád výstřední věci, ignoruje nebezpečí, je zbrkle odvážný a pobuřuje své okolí. Je zřejmé, že tyto osobnostní vlastnosti jsou shodné s některými vlastnostmi charakterizujícími psychopatii. Eysenck upozorňuje, že tyto osobnostní projevy můžeme zaznamenávat i u delikventů. (srov. Ruisel, Müllner, 1982, s. 18)

Na následujícím obrázku můžeme vidět vztah Eysenckových temperamentových dimenzí ke klasickým temperamentovým typům.

Obrázek č. 1

(Franče, 2007)

3.1.2 Jak dotazník funguje

Dotazník tedy měří tyto dimenze: psychotismus, extroverzi, neuroticismus. Zároveň se můžeme dozvědět tzv. „lži skóre“ a „kriminální sklon“. Studentky jsou současně dotazovány, zda jsou nositelkami tetování, piercingu či náušnice. Náušnicí se myslí každá náušnice v uchu navíc, než jsou tradiční dvě, tedy v každém uchu jedna. Tato otázka není součástí dotazníku, ale je přidána pro účely mé sondy.

Dotazník se skládá z 86 otázek, na které se odpovídá možnostmi ano - ne. Z důvodů ochrany autorských práv nemohu zveřejnit jednotlivé otázky. Pro představu uvádím jejich výčet v rámci jednotlivých dimenzí.

Psychotismus (zatvrzelost) zjišťují otázky číslo 7, 14, 18, 24, 37, 42, 44, 50, 53, 55, 58, 59, 61, 62, 66, 68, 72, 73, 76, 86. Minimální hodnota této dimenze je 0, maximální pak 20. V mém vzorku byla minimální vykázaná hodnota 0 a maximální 12.

Extroverzi (družnost) zjistíme pomocí otázek 3, 6, 10, 11, 13, 17, 21, 23, 29, 31, 33, 35, 36, 38, 41, 47, 54, 57, 63, 64, 71, 77, 79, 81, 82, 84. Minimální hodnota této dimenze je 0, maximální pak 26. V mém vzorku byla minimální vykázaná hodnota 1 a maximální 25.

Neuroticismus (emocionalitu) se dozvíme dle otázek 1, 4, 8, 12, 15, 19, 22, 25, 27, 30, 39, 45, 48, 49, 51, 60, 65, 67, 69, 70, 74, 75, 78, 80, 83, 85. Minimální hodnota této dimenze je 0, maximální pak 26. V mém vzorku byla minimální vykázaná hodnota 2 a maximální 26.

Otázky v rámci „**lži skóre**“ se ptají různými způsoby na podobnou informaci a sleduje se soulad jednotlivých odpovědí. „Lži skóre“ zjišťují otázky 2, 5, 9, 16, 20, 26, 28, 32, 34, 40, 43, 45, 51, 55. Maximální hodnotou je tedy hodnota 14. V mém vzorku byla minimální vykázaná hodnota 0 a maximální 10.

„**Kriminální sklon**“ je zjišťován otázkami 1, 4, 8, 14, 15, 19, 22, 24, 25, 27, 30, 33, 37, 39, 42, 44, 47, 49, 50, 53, 58. Respondent může nasbírat maximální hodnotu 21. V mém vzorku byla minimální vykázaná hodnota 1 a maximální 18.

Poznámka: Čím vyšší je hodnota, tím vyšší je psychotismus, extroverze, neuroticismus, „lži skóre“ a „kriminální sklon“. V rámci mé sondy jsou pro mě zmíněné škály primární. Mým cílem je zjistit, zda a nakolik se budou lišit hodnoty u jednotlivých škál u dívek s tetováním, piercingem, náušnicí nebo se všemi třemi komponenty a u dívek, které zdobené tělo nemají.

3.1.3 Interpretace škál dotazníku DOPEN

„N: emocionalita, neurotičnost – porucha integrity osobnosti, náladovost, vnitřní napětí, neklid, dysforie (rozladěnost), přecitlivělost, sklon k snění, hloubání, zvýšená unavitelnost, pocity viny a apatie, nesoustředěnost, nespavost, nerozhodnost, pocity méněcennosti.

E: společenskost, družnost – uvolněnosti, žertující, aktivní, impulzivní (sklon k riskování). Uzavřený, nedružný, klidný, nemá rád vzrušení.

P: zatvrzelost, psychotismus – obdobně schizoidita, problémová osobnost, se kterou se obtížně vychází. Samotářský, individualistický, nepřátelský až agresivní, nepřizpůsobivý, dělající těžkosti, pobuřující okolí, výsměšný, silně vzrušivý, citově plochý, nesoucitný, nedostatek empatie až krutost, milující výstřední věci a oděv zbrkle odvážný, v konfliktu sám se sebou i s okolím.

L: „lži skóre“ – spolehlivost výpovědí, sklon působit, lepším dojmem, sociální konformita až naivita, nepřizná si běžně lidské slabosti a chyby.

K: „kriminální sklon“ – osobnostní sklon ke „kriminálnímu“, antisociálnímu jednání, asocialita na úrovni osobnosti (syceno N – 11x, P – 8x, E – 2x).“ (Ruisel, Müllner, 1982)

3.2 Výzkumný vzorek

Vzorkem mé sondy jsou studentky Střední umělecké školy textilních řemesel v Praze. Jedná se o první až čtvrtý ročník oboru textilní návrhářství. Dívky byly na školu vzaty na základě přijímacích zkoušek, které ověřovaly jejich výtvarné nadání a všeobecný kulturní přehled.

Testování proběhlo ve školních letech 2009/2010 a 2010/2011. Konkrétně v období od 3. května 2010 do 26. října 2010. Studentkám byly testy rozdány v rámci vyučovacích hodin. Dotazníky sesbíral Miroslav Pokorný, který tak realizoval můj návrh. Celkem dotazník vyplnilo 149 dívek.

3.2.1 Naměřené výsledky u testu DOPEN

Tabulka č. 1: Průměrné hodnoty jednotlivých škál u celého vzorku

	Psychotismus	Extraverze	Neuroticismus	„Lži skóre“	„Kriminální sklon“
Průměr všeobecný	3,57	14,84	11,44	8,31	
Průměr mého vzorku	4,18	15,69	14,76	4,75	8,82

Tato tabulka podává přehled o výši hodnot psychotismu, extraverze, neuroticismu, „lži skóre“ a „kriminálního sklonu“ naměřených u mého vzorku. Pro srovnání uvádím i hodnoty psychotismu, extraverze, neuroticismu a „lži skóre“, kterých se obecně dosahuje u

adolescentních dívek. Tyto hodnoty jsou získány z příručky k testu DOPEN. Zahrnuje dívky ve věku 16 – 19 let. Dívkám z mého vzorku je 15 – 21 let. Pro tuto věkovou kategorii není v příručce k testu DOPEN uveden údaj o průměru dosahovaném u „kriminálního sklonu“.

V případě psychotismu a extravertze jsou hodnoty u mých respondentek nepatrně vyšší, neliší se však o více než jedna. Hodnota neuroticismu studentek je vyšší o tři než všeobecný průměr. Naopak „lži skóre“ je nižší, rozdíl je více než tři. To znamená, že výsledky mého testování můžeme považovat za věrohodné.

Naměřená četnost piercingu, tetování a náušnic

39 dívek ze vzorku (tedy z celkového počtu 149 dívek) má na svém těle piercing, což je čtvrtina dotazovaných. 15 respondentek uvedlo, že je majitelkou tetování, což je jedna desetina vzorku. Náušnici navíc ve svém uchu má celá třetina studentek, číselně vyjádřeno 52 dívek. Termín suma označuje počet dívek, které vlastní současně piercing, tetování i náušnici. Takových studentek je celkem 9.

Většina dívek neměla na svém těle jen jednu ozdobu, ale docházelo k různým kombinacím. Pouze náušnici má ve svém uchu 27 respondentek, což je zhruba pětina celého vzorku. Jen piercingem se pyšní 14 dívek. Většina dívek své tetování kombinuje ještě s jiným druhem zdobení těla, samostatné tetování vlastní pouze tři studentky. 78 dívek vypovědělo, že nemá ani jedno z jmenovaných krášení, což je větší polovina vzorku. Kombinaci pouze piercingu a tetování má jediná studentka. Pouze piercing a náušnici zkombinovalo 15 dívek a pouze tetování s náušnicí mají dvě dívky.

Necelá polovina dotazovaných dívek (71 dívek) má na svém těle některou ze tří uvedených ozdob nebo jejich kombinaci. Tento fakt potvrzuje teorii, ze které plyne, že ženy se rády zdobí a to zvláště v období adolescence, kdy chtějí vybočovat z průměru a odlišit se od dospělých.

3.3 Výzkumná otázka

Liší se osobnost dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí od osobnosti dívek nezdobených?

3.3.1 Teoretické předpoklady a jejich ověření

Na základě teorie, ze které vyplývá, že piercing a tetování se dnes pomalu ale jistě stávají pouze módním doplňkem a mají zkrášlovací funkci, vyvozují níže uvedené předpoklady. Domnívám se, že tato funkce bude mými výsledky potvrzena. Tzn., že hodnoty u jednotlivých

škál u dívek se zdobení těla se stejně jako hodnoty u dívek bez tohoto zdobení nebudou vychylovat od rozmezí stanoveného směrodatnou odchylkou.

1. Předpokládám, že hodnota psychotismu u dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí, stejně tak u dívek bez zdobení, nebude přesahovat rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Hodnota psychotismu = hodnota zatvrzelosti - hodnota dimenze u dívek naměřená v testu DOPEN.

Rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou – směrodatná odchylka získána z naměřených dat výpočtem v počítačovém programu Excel; její hodnota – 2,40; rozmezí 1,78 – 6,58.

2. Předpokládám, že hodnota extraverte u dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí, stejně tak u dívek bez zdobení, nebude přesahovat rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Hodnota extraverte = hodnota družnosti - hodnota dimenze u dívek naměřená v testu DOPEN.

Rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou – směrodatná odchylka získána z naměřených dat výpočtem v počítačovém programu Excel; její hodnota – 4,61; rozmezí 11,08 – 20,3.

3. Předpokládám, že hodnota neuroticismu u dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí, stejně tak u dívek bez zdobení, nebude přesahovat rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Hodnota neuroticismu = hodnota emocionality - hodnota dimenze u dívek naměřená v testu DOPEN.

Rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou – směrodatná odchylka získána z naměřených dat výpočtem v počítačovém programu Excel; její hodnota – 4,81; rozmezí 9,95 – 19,57.

4. Předpokládám, že hodnota „lži skóre“ u dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí, stejně tak u dívek bez zdobení, nebude přesahovat rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Hodnota „lži skóre“ (pravdivost výpovědí) - hodnota dimenze u dívek naměřená v testu DOPEN.

Rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou – směrodatná odchylka získána z naměřených dat výpočtem v počítačovém programu Excel; její hodnota – 1,94; rozmezí 2,81 – 6,69.

5. Předpokládám, že hodnota „kriminálního sklonu“ u dívek s tetováním, piercingem nebo náušnicí, stejně tak u dívek bez zdobení, nebude přesahovat rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Hodnota „kriminálního sklonu“ (sklon k delikventnímu jednání) - hodnota dimenze u dívek naměřená v testu DOPEN.

Rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou – směrodatná odchylka získána z naměřených dat výpočtem v počítačovém programu Excel; její hodnota – 3,16; rozmezí 5,66 – 11, 98.

Tabulka č. 2: Průměrné hodnoty jednotlivých škál u dívek zdobených a nezdobených

Průměrná hodnota	Piercing	Tetování	Náušnice	Suma	0
Psychotismus	5,08	6,53	5,28	4,89	3,40
Extraverze	17,87	15,80	17,26	15,00	14,18
Neuroticismu	13,79	14,87	15,30	11,89	14,54
„Lži skóre“	4,49	4,40	4,30	4,56	5,09
„Kriminální sklon“	9,26	9,93	9,68	8,33	8,29

Číslem 0 jsou vyjádřeny nezdobené dívky.

Ad. 1. Průměrná hodnota psychotismu celého vzorku je 4,18; směrodatná odchylka 2,40. Hodnoty by se tedy měly pohybovat v rozmezí od 1,78 do 6,58. Dívky s piercingem, tetováním, náušnicí, ani dívky se všemi třemi tělomodifikujícími technikami na svém těle se nevychylují z tohoto rozmezí. Hodnota psychotismu u dívek nezdobených také nepřesahuje stanovené rozmezí.

Tento předpoklad se potvrdil.

Ad. 2. Průměrná hodnota extraverze celého vzorku je 15,69; směrodatná odchylka 4,61. Hodnoty by se tedy měly pohybovat v rozmezí od 11,08 do 20,3. Žádná z hodnot extraverze, kterých dosáhly studentky mého vzorku, se z tohoto rozmezí nevychyluje.

Tento předpoklad se potvrdil.

Ad. 3. Průměrná hodnota neuroticismu celého vzorku je 14,76; směrodatná odchylka 4,81. Hodnoty by se tedy měly pohybovat v rozmezí od 9,95 do 19,57. Neuroticismus u dívek zdobených i nezdobených se z těchto hodnot nevymyká.

Tento předpoklad se potvrdil.

Ad. 4. Průměrná hodnota „lži skóre“ celého vzorku je 4,75; směrodatná odchylka 1,94. Hodnoty by se tedy měly pohybovat v rozmezí od 2,81 do 6,69. Rozptyl hodnot u této škály není velký, všechny hodnoty se pohybují blízko průměru. Žádná z hodnot nepřesahuje rozmezí stanovené směrodatnou odchylkou.

Tento předpoklad se potvrdil.

Ad. 5. Průměrná hodnota „kriminálního sklonu“ celého vzorku je 8,82; směrodatná odchylka 3,16. Hodnoty by se tedy měly pohybovat v rozmezí od 5,66 do 11,98. Hodnota „kriminálního sklonu“ u dívek s piercingem, tetováním nebo náušnicí, stejně tak u dívek se všemi těmito druhy zdobením těla současně, i u dívek nezdobených se z tohoto rozmezí nevychyluje.

Tento předpoklad se potvrdil.

Dále jsem z testu osobnosti DOPEN vybrala pět otázek, jejichž porovnání odpovědí u dívek s piercingem, tetováním nebo náušnicí a u dívek bez těchto komponentů by mohlo přinést zajímavé výsledky. Při výběru otázek jsem vycházela z teorie pojednávající o tom, jaké osoby byly dříve spjaty s tetováním (tedy zejména vězni) a jakým způsobem k nim přistupovali tzv. „normální“ lidé. Vězni jsou pojeni nejen s tetováním, ale také s užíváním drog. (srov. Rychlík, 2005, s. 235) Dále z teoretické části vyplývá, že k lidem s tetováním se přistupovalo s odstupem, měly problémy se začleněním do běžného života např. při hledání práce či partnera – tatuáž pro ně byla stigmatem. Snažila jsem se zaměřit na otázky, které se týkají právě těchto oblastí. Z výsledků mého vzorku chci zjistit, zda a nakolik se budou lišit odpovědi u dívek zdobených a nezdobených. A potvrdit tak moji hlavní domněnku, že dnes tetování slouží pouze jako módní doplněk.

K této části testování jsem se však uchýlila také proto, abych porovнала pohled na tetované v minulosti a v dnešní době. Výběr otázek jsem učinila sama. Chtěla bych také zdůraznit, že vyhodnocení odpovědí slouží pouze jako jakýsi hrubý ukazatel toho, zda mezi skupinou zdobených a nezdobených dívek nalezneme soulad či nesoulad.

Zde jsou ony otázky:

1. Otázka č. 14 - Vyzkoušel byste na sobě lék nebo látku, která by mohla mít škodlivý a neobvyklý účinek?
 2. Otázka č. 55 - Dělá Vám dobře, když se Vás lidé bojí?
 3. Otázka č. 61 - Máte víc problémů než většina lidí?
 4. Otázka č. 75 - Dáváte hodně na to, co si o Vás myslí jiní?
 5. Otázka č. 83 - Míváte pocity méněcennosti?
6. Předpokládám, že se obě skupiny dívek v odpovědích nebudou zásadně lišit.

Odpovědi – zaznamenány jsou pouze kladné odpovědi.

Příliš lišit – budou srovnávány procentuální údaje. Za zásadní rozdíl bude považován ten, kdy se procentuální údaje v některé z kategorií budou vymykat od celku a bude v této kategorii zaznamenána nadpoloviční většina dívek, které odpověděly kladně na danou otázku.

Tabulka č. 3 Počet kladných odpovědí u studentek na uvedené otázky

Počet dívek	Piercing	Tetování	Náušnice	Suma	0
Otázka č. 14	9	4	15	1	16
Otázka č. 55	12	6	14	2	11
Otázka č. 61	10	5	17	1	7
Otázka č. 75	17	5	24	2	41
Otázka č. 83	16	3	22	1	33

Číslem 0 jsou vyjádřeny nezdoobené dívky.

Tabulka č. 4 Procentuální vyjádření kladných odpovědí u studentek na uvedené otázky

Procentuální vyjádření	Piercing	Tetování	Náušnice	Suma	0
Otázka č. 14	23 %	27 %	28 %	11 %	21 %
Otázka č. 55	31 %	40 %	27 %	22 %	14 %
Otázka č. 61	26 %	33 %	32 %	11 %	9 %
Otázka č. 75	44 %	33 %	45 %	22 %	53 %
Otázka č. 83	41 %	20 %	42 %	11 %	42 %

Procenta jsou vyjádřena vždy za každou kategorií zvlášť. Tzn., že procenta ve sloupci „piercing“ procentuálně vyjadřují jen kladné odpovědi u dívek s piercingem. Stejně tak je tomu i u dalších kategorií.

Ad. 1. Otázka č. 14 - Vyzkoušel byste na sobě lék nebo látku, která by mohla mít škodlivý a neobvyklý účinek?

Na tuto otázku odpovědělo kladně devět dívek s piercingem, čtyři tetované dívky, 15 s náušnicí a jedna, která má na svém těle všechny tři druhy body-artu. U 16 studentek bez těchto komponentů byla zaznamenána také kladná odpověď. Pokud vezmeme v potaz procentuální hodnoty, v zásadě se nevychylují. Ve všech kategoriích odpovědělo kladně zhruba čtvrtina studentek. U kategorie „suma“ to pak byla desetina studentek. Avšak jak už bylo uvedeno dívek, které mají současně piercing, tetování i náušnici je pouze devět, a proto u tak malého počtu může docházet ke zkreslení procentuálních údajů. I přesto však tyto dívky nedosahovaly vyšších hodnot než dívky ostatní.

Odpovědi na tuto otázku se zásadně neliší.

Ad. 2. Otázka č. 55 - Dělá Vám dobře, když se Vás lidé bojí?

Kladné odpovědi byly zaznamenány u 12 dívek s piercingem, šesti s tetováním, 14 s náušnicí a u dvou dívek se všemi třemi zmíněnými zdobeními. 11 dívek bez body-artu také odpovědělo souhlasně. Procentuální údaje se u dívek s piercingem, náušnicí a u dívek „suma“ příliš neliší, všechny se pohybují okolo 25%. Avšak znatelný rozdíl můžeme zaznamenat mezi studentkami s tetováním (40%) a studentkami nezdobenými (14%). Z čehož můžeme vysuzovat, že necelá polovina dívek z mého vzorku, které vlastní tetování, spatřuje zalíbení v tom, když se jich druzí obávají. Avšak ani na tuto otázku neodpověděla kladně nadpoloviční většina dívek z každé kategorie. Hodnoty se pohybují vždy pod 50%. Rozdíly nejsou znatelné.

Odpovědi na tuto otázku se zásadně neliší.

Ad. 3. Otázka č. 61 - Máte víc problémů než většina lidí?

S touto otázkou souhlasilo deset dívek s piercingem, pět dívek s tetováním, 17 s náušnicí, jedna se třemi těmito komponenty a sedm dívek bez krášení.

Ani u jedné z těchto kategorií opět nebyla zaznamenána nadpoloviční většina kladných odpovědí. Podíl studentek s tetováním, piercingem i náušnicí je takřka identický. Dívek s piercingem, které odpověděly kladně je čtvrtina, dívek s tetováním a náušnicí třetina. 9% dívek bez zdobení také shledává, že má více problémů než většina lidí. Obdobně jako u studentek bez zdobení, je tomu u studentek zároveň s piercingem, tetováním i náušnicí. Z těchto výsledků můžeme konstatovat, že je více dívek s piercingem, tetováním a náušnicí (ne však dívek se všemi těmito komponenty) než dívek nezdobených, které soudí, že mají více problémů než většina lidí. Avšak rozdíly nejsou markantní.

Odpovědi na tuto otázku se zásadně neliší.

Ad. 4. Otázka č. 75 - Dáváte hodně na to, co si o Vás myslí jiní?

17 studentek s piercingem, pět s tetováním, 24 s náušnicí, dvě dívky z kategorie „suma“ a 41 nezdobených dávají hodně na to, co si o nich myslí jiní. Procentuálně se odpovědi příliš neliší. Jen dívky z kategorie „suma“ s touto odpovědí souhlasí méně než ostatní. Nadpoloviční většině studentek bez zkrášlovacích technik (53%) záleží na mínění ostatních. Studentky s piercingem, tetováním a náušnicí zvláště, které souhlasí s tímto tvrzením se pohybují těsně pod hranicí 50%. Nejvíce dívek odpovědělo kladně právě na tuto otázku.

Odpovědi na tuto otázku se zásadně neliší.

Ad. 5. Otázka č. 83 - Míváte pocity méněcennosti?

16 respondentek s piercingem, tři s tetováním, 22 s náušnicí, tři z kategorie „suma“ a 33 nezdobených mívá pocity méněcennosti. Za identický můžeme považovat podíl dívek s piercingem (41%), náušnicí (42%) a bez zdobení (42%), který souhlasně odpovídá na tuto otázku. Pětina dívek s tetováním a desetina se všemi třemi formami body-artu na svém těle také mívá pocity méněcennosti. Můžeme tedy vysuzovat, že u mého vzorku nemají dívky s tetováním pocity méněcennosti v takové míře jak je tomu u dívek s piercingem, náušnicí a bez zdobení. Ani u této otázky však nemůžeme shledat, že by se procentuální údaje v nějaké z kategorií zásadně vychylovaly od celku. V žádné z kategorií nebyla zaznamenána nadpoloviční většina souhlasů.

Odpovědi na tuto otázku se zásadně neliší.

Ad. 6. Tento předpoklad se potvrdil.

ZÁVĚR

Výsledky testu potvrdily všechny teoretické předpoklady. Dívky s tetováním, piercingem či náušnicí se v dosažených hodnotách psychotismu, extravertze, neuroticismu, „kriminálního sklonu“, ani „lži skóre“ nelišily od hodnot, kterých dosáhly dívky nezdobené. V odpovědích na vybrané otázky nebyly také u studentek zdoobených a nezdoobených zaznamenány rozdíly. Z těchto zjištění se můžeme domnívat, že osobnost dívek nemá vliv při volbě podstoupit některou z tělomodifikujících technik.

Lze si povšimnout změny pohledu na tetované na počátku 21. století a 20. století. Ve 20. století bylo tetování považováno za stigma. Dnešní tetované dívky se stigmatizovány necítí, což dokazují zejména jejich odpovědi na vytyčené otázky. Studentky s tetováním, stejně jako studentky bez tetování odpovídají obdobně na otázky, které zjišťují jejich sklon ke zkoušení neobvyklých léčiv a jiných látek; pocity při tom, když se jim druzí bojí; míru jejich problémů; také míru, kterou přisuzují názorům druhých ohledně jejich osoby; a to, zda se u nich vyskytují pocity méněcennosti. Tatuáž byla na začátku 20. století spojována s delikventy. Avšak mé výsledky dokazují, že „kriminální sklon“ u dívek s tetováním se neliší od „kriminálního sklonu“ u dívek netetovaných. Můžeme tedy usuzovat na to, že postupem času se změnil pohled společnosti na tetované. Tetování už není vnímáno jako stigmatizující faktor, ale jako běžný módní doplněk. Navíc bylo upuštěno od spojení tetování a delikventů, kdy v minulosti byla tatuáž přisuzována pouze jim. I když samozřejmě tetování ve věznicích nezaniklo.

Pokud se však rozhodneme porovnat důvody, které vedou k tetování vězňů a adolescentů, najdeme několik podobností. Obě tyto skupiny tetováním revoltují proti autoritám – vězni proti vězeňským dozorcům, adolescenti proti rodičům. Víme, že vězni svou tatuáž pojmají jako památku na dobu strávenou za mřížemi. Lze operovat s faktem, že i adolescenti se k tetováním uchylují proto, aby jim něco připomněla. Dále vězni tetováním uspokojují svou potřebu kreativně se vyjadřovat. Domnívám se, že tuto potřebu můžeme nalézt i u dospívajících. O posledních dvou důvodech můžeme sice spekulovat, ale revolta vůči autoritám je podstatný důvod, kvůli kterému se vězni i dospívající často uchylují k tetování.

V teoretické části bylo řečeno, že adolescentům záleží hodně na vzhledu a na tom, jak působí na ostatní. U mého vzorku byla zaznamenána největší četnost kladných odpovědí právě na otázku: „Dáváte hodně na to, co si o Vás myslí jiní?“ Dívky tedy svými odpověďmi tento fakt potvrzují.

Co se týče funkcí tetování a piercingu u mého vzorku, test není konstruován tak, aby tyto funkce pochytil. Avšak na základě shromážděných informací, můžeme funkce vyvozovat. Domnívám se, že tetování a piercing u studentek plní hlavně funkci estetickou, jelikož ženám

a adolescentům záleží na vzhledu a rádi se zdobí. Dále můžeme mluvit o funkci sociálně-skupinové, protože u mládeže lze předpokládat zvýšený výskyt tělomodifikujících technik. Mladí lidé rádi experimentují se svým zevnějškem a chtějí se lišit od ostatních. V rámci jejich vzhledu se mluví o tzv. kultuře mládeže. Dá se říct, že zdobené tělo k tomuto patří. V mém testování se k takovému zdobení doznala polovina dívek, což není zanedbatelný počet.

Pokud vše shrneme, dojdeme k závěru, že osobnostní charakteristiky dívek s tetováním, piercingem či náušnicí nejsou jiné než charakteristiky u dívek bez tetování, piercingu či náušnice. Dále bylo zjištěno, že dnes není zdobení těla považováno za něco neobvyklého, jak tomu bylo v letech minulých. Také jsme se dozvěděli, že adolescenti dávají ve zvýšené míře na názor druhých a rádi se zdobí.

Anotace

Jméno a příjmení: Miroslava Pokorná

Katedra sociologie a andragogiky

Filozofická fakulta

Název: Osobnostní determinanty piercingu a tetování u studentek

Název v angličtině: Personality Determinants of Female Students for Piercing and Tatoo

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kliment, PhD.

Počet znaků: 75093

Počet příloh: 0

Počet použitých zdrojů: 16

Klíčová slova: adolescence, extraverze, kriminální sklon, neuroticismus, piercing, psychotismus, tetování, zdobení těla.

Klíčová slova anglicky: adolescence, extraversion, criminal propensity, neuroticism, piercing, psychotismus, tattoo, body-art.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá různými formami body-artu, pozornost věnuje zejména piercingu a tetování. Vymezuje funkce tetování, jeho pojetí v minulosti a v dnešní době. Dále je popsána adolescence. Praktická část přibližuje použitý psychologický dotazník na měření osobnosti DOPEN. Výsledky tohoto dotazníku ukázaly, že osobnost dívek s tetováním, piercingem či náušnicí se neliší od dívek bez zdobení.

Anotace v angličtině:

Bachelor's thesis describes various forms of body-art, it is focused on piercing and tattoo. It defines the functions of tattoo as well as its conception in the past and today. The next part of this thesis deals with an adolescence. The practical part describes a psychological questionnaire called DOPEN. The results of this questionnaire show that personalities of girls with tattoo, piercing or earrings is not different from personalities of girls without body-art.

Literatura:

- BLATNÝ, M.; PLHÁKOVÁ, A. *Temperament, inteligence, sebepojetí : Nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Brno: SCAN 2003. 150 s. ISBN 80-86610-05-0.
- CARR-GREGG, M. *Puberťáci a adolescenti : průvodce výchovou dospívajících*. Praha: Portál 2010. 197 s. ISBN 978-80-7367-662-9.
- FIKSA, R. *Tetování. Žďár nad Sázavou*: Sowulo Press 2005. 144 s. ISBN 80-903618-1-1.
- GOFFMAN, I. *Stigma*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon) 2003. 167 s. ISBN 80-86429-21-0.
- HAMOUZOVÁ, M. *Funkce tetování v naší společnosti na příkladu pardubické vězeňské komunity*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta Filozofická 2009. 44 s.
- KRIEGELOVÁ, M. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Praha: Grada Publishing 2008. 174 s. ISBN 9788024723334.
- LINHART, J. *Tetování jako poznávací znamení ruské mafie*. Policista, 2008. roč. 14, č. 10. 48 s.
- LIPOVETSKY, G. *Říše pomíjivosti : móda a její úděl v moderních společnostech*. Praha: Prostor 2002. 446 s. ISBN 807260063X.
- MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál 2003. 141 s. ISBN 80-71787-47-7.
- NOVÁČEK, O. *Tetování a tetování*. Brno: Moravské nakladatelství 1937. 61 s. ISBN nevedeno.
- RUISEL, I.; MÜLLNER, J. *DOPEN. Osobnostný dotazník na meranie psychotizmu, extra-introverze, neurotizmu. Príručka*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy 1982. ISBN nevedeno.
- RYCHLÍK, M. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2005. 350 s. ISBN 80-7106-780-6.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha. Edice Pyramida 1973. 332 s. ISBN 510-21-852.
- SIMMEL, G. *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon) 1997. 206 s. ISBN 8085850508.
- ZÁŠKODNÁ, H. *Psychosociální problémy adolescentů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita 1998. 93 s. ISBN: 8070403063.

Internetové zdroje:

- FRANČE, V. *Čtyři klasické temperamenty a jejich určování v grafologii*. [online]. [cit. 6. 10. 2010]. Dostupné z www: <http://ografologii.blogspot.com/2007/10/4-klasick-temperamenty.html>.